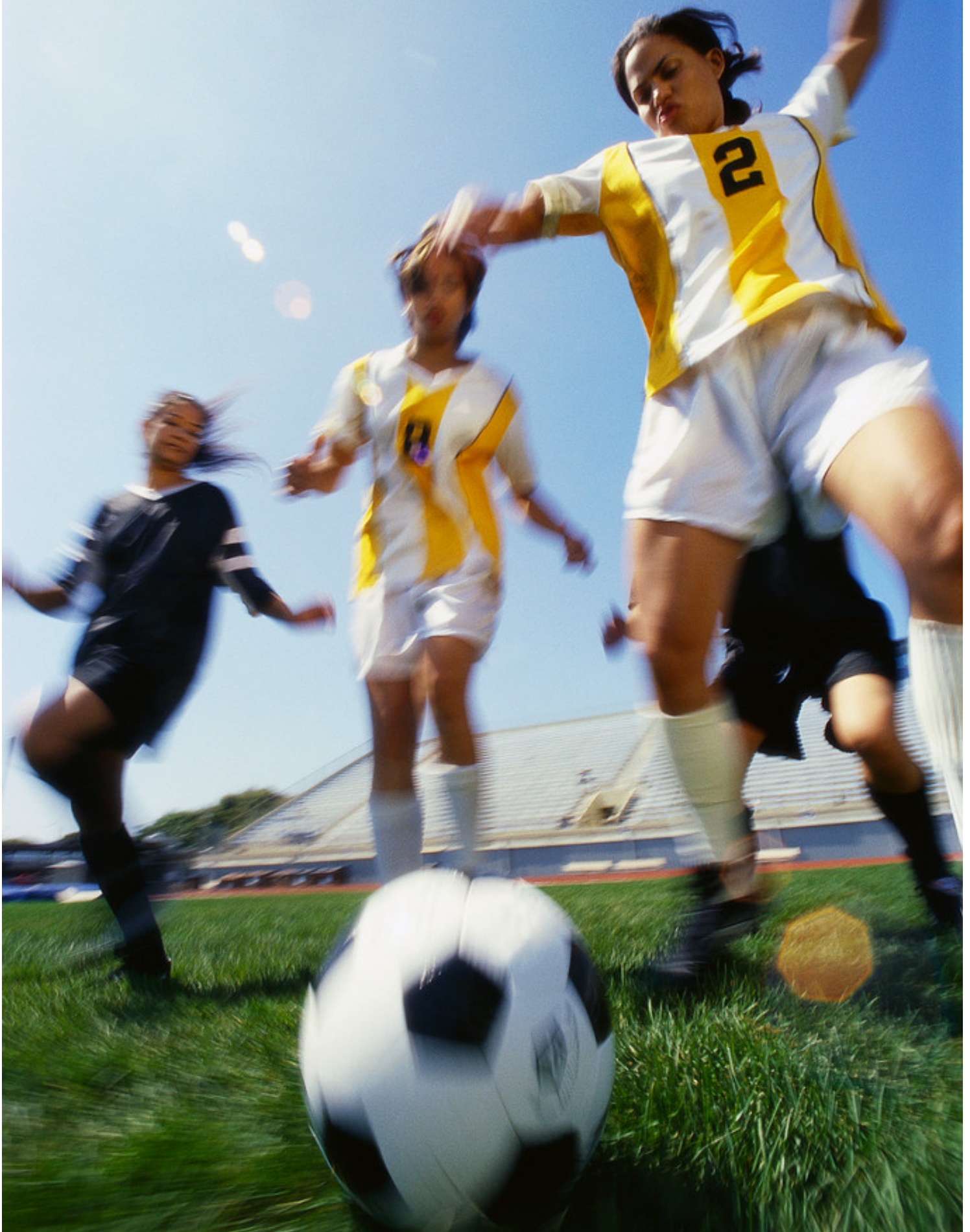

Urheilu ja vapaa-aika

Urheilu- ja vapaa-ajan välineet

Urheilu- ja vapaa-ajan tuotteet ja välineet kuuluvat ns. kuluttajatuotteisiin, jotka ovat kuluttajille tarkoitettuja tuotteita tai tuotteita, joita kuluttajien odotetaan käyttävän. Kuluttajalle myytävään palveluun liittyviä tuotteita pidetään myös kuluttajatuotteina.

Tällaiset tuotteet ovat melko tarkasti valvottuja jo direktiiveillä, esim. tuoteturvallisuusdirektiivi. Näiden tuotteiden kohdalla direktiivejä yksityiskohtaisemmat standardit ovat erittäin tärkeitä: Ne ovat yksi keino todistaa, että tuote on turvallinen ja että sen suunnittelussa on otettu huomioon tekniset säännöt. Täyttämällä asianmukaisen tuotestandardin vaatimukset tuotteen valmistajat ja toimittajat voivat vähentää vastuutaan onnettomuustilanteissa. Joitakin urheiluvälineitä koskevat myös muut direktiivit, mm. henkilösuojaindirektiivi.

Alan standardeja laaditaan sekä maailmanlaajuisen standardisoimisjärjestön ISO:n (International Organization for Standardization) että vastaavan eurooppalaisen järjestön CENin (European Committee for Standardization) teknisissä komiteoissa, joista kukin vastaa oman erikoisalansa standardisoinnista. Käytännön työtä varten ISO:n ja CENin komiteoille on perustettu kansalliset seurantaryhmät toimialakohtaisesti. Ne mm. lähettävät edustajat kansainvälisiin työryhmiin ja kokouksiin sekä vastaavat Suomen kannanotoista.

- CEN/TC 136 Urheilu-, leikkikenttä-, yms. laitteet
- CEN/TC 217 Liikuntapaikkojen pintarakenteet
- CEN/TC 315 Katsomovarusteet
- ISO/TC 83 Urheilu- ja vapaa-ajan välineet

Seuraavilla sivuilla on kuvailtu YTL:n komiteoiden toimintaa lyhyesti.

CEN/TC 136 Urheilu-, leikkikenttä-, yms. laitteet
Sports, playground and other recreational equipment

Komitean tehtävänä on urheilu-, leikkikenttä- ja muiden vapaa-ajan välineiden standardisointi. Erityistä huomiota komitea kiinnittää terminologiaan, turvallisuusvaatimukseen, tarkoitukseensa sopivuuteen, testausmenetelmiin, merkintään, asennukseen ja huoltoon. Suomalaiset osallistuvat leikkikenttävälineisiin liittyvään työhön hyvin aktiivisesti, ja mukana on niin yrityksiä kuin viranomaisiakin.

Komitea on laatinut n. 130 standardia. Suuri määrä selittyy sillä, että komitean työ on erittäin monipuolista ja käsittää lukuisia eri urheilulajeja sekä vapaa-ajan toimintoja. Vireillä on 20 työkohdetta. Standardeja on laadittu mm. seuraavilta alueilta:

Leikkikenttävälineet

Kiipeilyrakenteet

Vuorikiipeilyvarusteet

Pomppulinnot ja -mäet

Rullalautailualueet ja -välineet

Liikuntapaikkojen varusteet

Seikkailuradat

Uima-altaat ja niiden varusteet

Vesiliukumäet

Kelluvat vapaa-ajan välineet

Kuntolaitteet

Voimisteluvälineet

Pelikenttävälineet

Urheilumatot

Makuupussit

Leikkikenttävälineet (CEN/TC 136)

Leikkikenttävälineitä käsitellään standardisarjassa EN 1176. Osassa 1 annetaan yleiset turvallisuusvaatimukset, jotka koskevat kaikkia välineitä. Muissa osissa esitetään välinekohtaiset erityisvaatimukset.

SFS-EN 1176 Leikkikenttävälineet ja turva-alustat

Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät

Osa 2: Keinut

Osa 3: Liukumäet

Osa 4: Köysiradat

Osa 5: Karusellit

Osa 6: Keinumisvälineet

Osa 7: Ohjeita asennuksesta, tarkastuksesta, huollosta ja ylläpidosta

Osa 10: Suljetut leikkivälineet

Osa 11: Kolmiulotteiset kiipeilyverkot

Standardien tarkoituksena on luoda lapsille puitteet, joissa he voivat leikkiä riittävän turvallisesti, mutta jotka silti tarjoavat riittävästi haasteita.

Lasten on hyvä oppia itse arvioimaan tilanteita ja vaaroja, ja leikeissä voi sattua kolhuja ja tulla mustelmia – tämä on aivan normaalia. Standardinmukaisuudella pyritäänkin estämään loukkaantumiset, jotka johtavat vakaviin vammoihin tai kuolemaan. Standardeissa on otettu huomioon erityiset vaarat, esim. pään ja kaulan juuttuminen ja vahingossa tapahtuva putoaminen. Nykyään otetaan yhä enemmän huomioon myös esteettömyys ja muiden ikäryhmien liikuntapaikkojen ja –muotojen sijoittaminen leikkikenttien läheisyyteen.

Standardit on koottu käsikirjaan (suomenkielisinä):

SFS-Käsikirja 143 Leikkikenttävälineet (2009)

Kiipeily, seikkailu, elämykset ja vauhtilajit

Myös vauhdikkaammat urheilu- ja vapaa-ajan lajit ovat saaneet omat standardinsa, joissa pyritään eliminoimaan erittäin vakaviin vammoihin johtavat vaarat. Tässä mainittujen standardien laadintaan ovat osallistuneet niin viranomaiset kuin alan harrastajajärjestöt.

Kolmiosainen standardisarja SFS-EN 12572 **Kiipeilyrakenteet** esittää vaatimukset sekä seinille, joissa on varmistuspisteet, että seinille, joissa niitä ei ole. Lisäksi annetaan otteita sekä putoamistilaa ja –alustaa koskevia vaatimuksia.

Vuorikiipeilyvarusteita koskevia standardeja on jo lähes 20.

Ilmalla täytettäviä vapaa-ajan välineitä käsittelee standardi SFS-EN 14960, joka on myös suomennettu. Välineillä tarkoitetaan lähinnä yleisille paikoille asennettuja pomppulinnoja ja –mäkiä.

Rullalautailualueiden käyttöön liittyvät urheiluun normaalistikin kuuluvat riskit. Lautailutaidot ja turvavarusteiden käyttö vähentävät oleellisesti onnettomuuksien riskiä.

Rullalautailurakenteista ja -alueista on laadittu standardi SFS-EN 14974 **Rullalautailualueet**, joka on julkaistu myös suomenkielisenä.

Kuntien ja kaupunkien viranomaisten kovasti odottama standardi SFS-EN 15312 **Julkisten liikuntapaikkojen liikuntavälineet** julkaistiin vuonna 2007. Standardissa asetetaan yleiset vaatimukset toimiville ja turvallisille lähiliikuntapaikkojen rakenteille ja varusteille.

Standardipari SFS-EN 15567 **Seikkailuradat** esittää kahdessa osassa radan rakennetta ja turvallisuutta sekä käyttöä koskevat vaatimukset. Standardien seikkailuradoilla tarkoitetaan lähinnä seikkailu- ja elämysyri-tysten ylläpitämiä ratoja, joissa radalla kulkeva on aina kiinni radassa turvaköyden avulla.

Standardit on koottu käsikirjaan (suomenkielisinä):

SFS-Käsikirja 82 Lähiliikuntapaikkojen varusteet (2009)

Uima-altaat ja vesiliukumäet

Komitea CEN/TC 136 on laatinut uima-altaita ja niiden varusteita koskevia standardeja yhteensä 12 kappaletta. Standardin **SFS-EN 15288 Uima-altaat** ykkösosassa esitetään suunnitteluun liittyvät vaatimukset ja toisessa osassa toiminnanharjoittamiseen liittyvät turvallisuusvaatimukset.

Laitekohtaiset vaatimukset annetaan standardisarjassa SFS-EN 13451, jossa on kymmenen osaa:

SFS-EN 13541 Uima-allasvarusteet

Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät

Osa 2: Tikkaat, porrastikkaat ja käsijohteet

Osa 3: Vedenkäsittelylaitteet

Osa 4: Lähtökorokkeet

Osa 5: Rataköydet

Osa 6: Käännösseinät

Osa 7: Vesipallomaalit

Osa 8: Vesiefektit

Osa 10: Hyppytasot ja ponnahduslaudat

Osa 11: Nostopohjat ja liikuteltavat välisillat

Uimahallien ja kylpylöiden tarjonta on lisääntynyt ja laajentunut. Nykyään lähes joka hallissa on jonkinlaisia lisäpalveluja: palloilu- tai kuntosaleja tai hieronta- ja kauneuspalveluja ym. Yleisiin kunnallisiin uimahalleihinkin on alkanut erityisesti lasten iloksi ilmestyä hieman erikoisempiakin välineitä, esim. vesiliukumäkiä ja vesiefektejä.

Standardin **SFS-EN 1069 Vesiliukumäet** ensimmäisessä osassa esitetään mäkien turvallisuusvaatimukset ja toisessa annetaan käyttöön liittyviä ohjeita. Standardit ovat hyödyllisiä kaikille kyseisen toiminnan harjoittajille.

Viimeinenkin osa seitsenosaisesta standardisarjasta **SFS-EN 15649 Kelluvat vapaa-ajan välineet** valmistui keväällä 2010. Vaatimuksissa painotetaan turvallisuutta, kestävyyttä ja merkintää. Standardin alussa luetaan tuotteet, joihin standardia ei sovelleta, esim. vesileluiksi laskettaviin kumiveneisiin.

Standardit julkaistaan käsikirjana loppusyksystä 2010:

SFS-Käsikirja 80 Uima-altaat ja niiden varusteet (2010)

Kuntolaitteet

Kuntolaitteita valvotaan yleisen tuoteturvallisuuslainsäädännön nojalla. Urheilu- ja vapaa-ajan välineisiin liittyvissä standardeissa otetaan erityisesti huomioon se, että tuotteet täyttävät turvallisuutta, terveyttä ja ympäristöä koskevat vaatimukset. Tavoitteena on vähentää käyttöön liittyviä onnettomuuksia.

Kuntolaitestandardit on tarkoitettu eri organisaatioiden, kuten urheiluseurojen, oppilaitosten, hotellien, urheiluhallien ja -kerhojen sekä kuntoutuslaitosten ylläpitämien kuntoilupaikkojen kuntolaitteisiin.

SFS-EN 957 Kuntolaitteet

Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja -testausmenetelmät

Osa 2: Voimaharjoituslaitteet

Osa 4: Voimaharjoituspenkit

Osa 5: Kuntopyörät

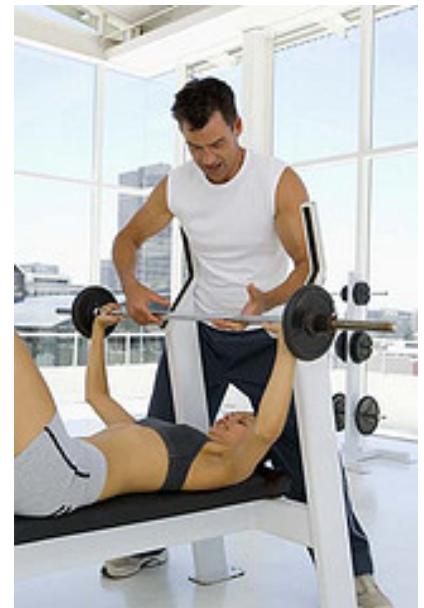
Osa 6: Juoksumatot

Osa 7: Soutulaitteet

Osa 8: Porrastoussulaitteet

Osa 9: Elliptiset kuntolaitteet

Osa 10: Kuntopyörät ilman vapaakytkintä

Standardit on julkaistu käsikirjassa (suomenkielisinä):

SFS-Käsikirja 74 Kuntolaitteet (2007)

Voimisteluvälineet

Standardit on laadittu seuraaville voimisteluvälineille:

- rekit
- puomit
- hevoset ja pukit
- trampoliinit
- nojapuut
- puolapuut
- renkaat
- arkut
- eritasonojapuut.

Yleiset kaikkia välineitä koskevat turvallisuusvaatimukset annetaan standardissa **SFS-EN 913 Voimisteluvälineet**.

Pelikenttävälineet

Pelikenttien varusteet ja välineet kuuluvat myös standardien piiriin. Standardeja on laadittu mm. eri lajien maaleista: jalkapallomaalit, käsipallomaalit ja sählymaalit. Lisäksi erilaiset urheiluvälineet ovat saaneet omat standardinsa:

- koripallovälineet
- lentopallovälineet
- sulkapallovälineet
- tennisvälineet.

Tekeillä on siirrettäviä maaleja koskevat standardit, jotka sisältävät

mm. tarkastusta ja huoltoa koskevia näkökulmia.

Urheilumatot

Standardit SFS-EN 12503 esittävät vaatimukset erilaisille urheilumatoille. Tässä tarkoitetaan ns. pehmustettuja, iskua vaimentavia mattoja – ei liikuntapaikan varsinaista pintamateriaalia. Standardisarjan kolmessa ensimmäisessä osassa annetaan eri tarkoituksiin tarkoitettuihin mattoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset ja kaksi viimeistä standardia käsittelee mattojen toiminnallisia ominaisuuksia:

SFS-EN 12503 Urheilumatot

Osa 1: Voimistelumatot

Osa 2: Seiväshyppy- ja korkeushyppymatot

Osa 3: Judomatot

Osa 4: Iskuvaimennuksen määrittäminen

Osa 5: Maton alapinnan kitkan määrittäminen

Makuupussit

Komitean CEN/TC 136 soveltamisalueeseen kuuluvat myös tietyt retkeilyyn liittyvät tarvikkeet, kuten makuupussit. Standardissa **SFS-EN 13537 Makuupussit** esitetään makuupussien yleiset vaatimukset. Teltoilla on oma standardinsa **SFS-EN ISO 5912 Retkeilytelvat**.

Työryhmä on laatinut myös standardin, joka käsittelee **matkailuvaunujen etutelttoja**.

CEN/TC 217 Liikuntapaikkojen pintarakenteet *Surfaces for sports areas*

Komitean työ kattaa lähes kaikki urheilupaikoissa käytettävät pinnat ja alustat sekä ulkona että sisällä. Suomessa komitean työhön ovat osallistuneet myös viranomaiset.

Komitea laatii standardeja, jotka liittyvät sisäurheiluhallien pintarakenteisiin. Erilaisia pintarakenteita ovat mm. synteettiset lattiapinnoitteet, linoleumit tai parketit. Eri rakenteille on omat standardit, joissa esitetään testimenetelmiä, mm. painuman kestävyys, iskukestävyys tai pyöräkuorman kestävyys testaamiseksi.

Komitealle kuuluvat myös ulkourheilualueiden pinnat. Ulkona käytettäviä pintoja ovat

- synteettiset pinnat
- keinonurmet
- irtomateriaalilla täytetyt alueet
- nurmikkoalueet.

Standardi **SFS-EN 14904** **Monitoimihallien pintarakenteet** on julkaistu myös *suomenkielisenä*.

CEN/TC 315 Katsomovarusteet *Spectator facilities*

Komitea laatii standardeja katsomovarusteiden suunnittelusta ja toimivuusvaatimuksista tavoitteena varmistaa katsojien turvallisuus, mukavuus ja esteetön näkyvyys. Katsomo voi sijaita esim. urheilu- tai monitoimihallissa tai liikuntapaikalla (sisällä tai ulkona). Pysyvät sisänäyttämöt, kuten teatterit, elokuvateatterit, oopperat, luentosalit jne. eivät kuulu soveltamisalaan. Erityistä huomiota komitea kiinnittää seuraaviin asioihin:

- varusteiden sijoittelua koskevat kriteerit, kuten varattava tila, katsomoon pääsy ja katsomosta poistuminen, katseen linjat ja erillisten aitojen tai esteiden sijoittelu
- toimivuusvaatimusten mukaiset tuotestandardit pysyville, koottaville, siirrettäville ja teleskooppikatsomoille.

Komitea on saanut valmiiksi kuusi työkohdetta:

SFS-EN 13200 Katsomot ja niitä ympäröivät alueet

Osa 1: Katsomoiden suunnittelukriteerit

Osa 2: Palvelualueiden suunnittelukriteerit

Osa 3: Erottavat rakenteet (aidat)

Osa 4: Istuimet

Osa 5: Teleskooppikatsomot

Osa 6: Siirrettävät (väliaikaiset) katsomot

Uudeksi työkohteeksi on hyväksytty turvallisuudenhallintaa käsittelevä osa. Katsomostandardit tullaan julkaisemaan suomenkielisinä.

Standardit tullaan kokoamaan käsikirjaksi vuonna 2011:

SFS-Käsikirja xx Katsomot ja niitä ympäröivät alueet

ISO/TC 83 Urheilu- ja vapaa-ajan välineet

Sports and recreational equipment

Komitea vastaa eurooppalaista komiteaa CEN/TC 136. Komitea laatii standardeja urheilu- ja vapaa-ajan välineistä. Aiheet liittyvät välineiden termeihin, mittoihin, toleransseihin ja toiminnallisiin ja turvallisuusvaatimuksiin sekä testaukseen.

Komitealla on 71 valmista standardia. Avoimia työkohteita on 4. Pääalueet ovat:

- teltat
- jääkiekkovarusteet
- suksisiteet
- sukset ja lumilaudat.

Lisätietoja:

Yleinen Teollisuusliitto
Eteläranta 10, PL 325
00130 Helsinki
www.ytl.fi

pertti.isoniemi@ytl.fi
suvi.pasanen@ytl.fi

09 6220 4136
09 6220 4135

Tilanne: 2010-06-14